

Orientacions cap a l'esportivitat dels alumnes d'educació física

MELCHOR GUTIÉRREZ SANMARTÍN*

Doctor en Psicologia. Professor de Psicologia de l'Activitat Física i l'Esport.

Facultat de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport.

Universitat de València

CRISTINA PILSA DOMÉNECH

Llicenciada en Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Correspondència amb autors/es

* melchor.gutierrez@uv.es

Resum

El propòsit d'aquest treball ha estat analitzar les orientacions cap a l'esportivitat d'una mostra de 910 alumnes d'educació física, 422 barons i 488 dones, de 13 a 16 anys d'edat, matriculats de 1r a 4t curs d'Educació Secundària Obligatòria (ESO) en centres públics i concertats de la Comunitat Valenciana. Els participants van respondre una versió espanyola de la Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale (MSOS), de Vallerand i cols. (1997), composta per 5 dimensions: compromís personal amb la pràctica esportiva; convencions socials; respecte a les regles, jutges i àrbitres; respecte als oponents; i perspectiva negativa (falta d'esportivitat). Dels resultats es conclou que les dones presenten més orientació cap a l'esportivitat que no pas els barons, els alumnes més joves es troben més orientats vers l'esportivitat que els més grans, la competició esportiva comporta menys orientació cap a l'esportivitat; i les experiències positives en educació física afavoreixen l'orientació dels alumnes cap a l'esportivitat.

Paraules clau

Actituds, Adolescents, Educació secundària obligatòria, Pràctica esportiva.

Abstract

Sportsmanship orientations of physical education students

The purpose of the study was to determine adolescents' sportsmanship orientations. To this end, 422 male and 488 female physical education students, aged 13 to 16 years old, of 1st. to 4th grade from middle schools of Valencian Community (Spain) were asked to complete a 25-item of a Spanish adaptation of the Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale (MSOS), by Vallerand et al. (1997). The MSOS has five sub-scales: concern and respect for rules and officials, concern and respect for one's opponent, concern and respect for social conventions in sport, concern and respect for one's full commitment toward sport participation, and negative approach toward sport participation. The results indicated that middle school students have positive attitudes toward sportsmanship orientations. Additionally, we found that girls were more sportsmanship oriented than boys; students that no sports practice were more oriented to sportsmanship than boys that participated in sports competition; younger students were more sportsmanship oriented than the older; and students who had positive experiences in physical education classes were more sportsmanship oriented than the others.

Key-words

Attitudes, Adolescents, Middle school students, Sports practice.

Introducció

Un dels primers problemes que apareixen en començar una investigació és la definició dels conceptes que s'han de fer servir. Així, termes com caràcter, *fair play* o esportivitat, creen més d'una dificultat a qui els utilitza. Segons Weinberg i Gould (1996), hi ha qui considera que l'esportivitat és "actuar d'una forma digna i elegant", uns altres l'assimilen a

"competir amb tota la intensitat i el cor, encara que mostrant respecte pels adversaris", i Martens (1982), ja havia arribat a la conclusió que no existeix una definició de l'esportivitat acceptada universalment, sinó que més aviat cal identificar de manera específica les conductes esportives, i la seva connexió amb el tipus d'esport, el nivell de joc i l'edat dels participants.

Malgrat tot, vegem alguns intents de clarificar què s'entén per esportivitat. Arnold (1991, 1997) manifestava que l'esportivitat i la seva relació amb l'esport i la moralitat són més complexos i subtils d'allò que hom suposa sovint, i aporta tres formes de concebre-la: a) l'esportivitat entesa com a unió social, la qual es refereix a l'exemplificació d'una forma valorada de vida

que atorga rellevància a una manera idealitzada i amistosa de participació; b) l'esportivitat entesa com a plaer, l'interès del qual ve determinat per la conducta generosa i magnànima que duu a la promoció de la diversió i el gaudi; i c) l'esportivitat entesa com una forma de conducta motivada altruïstament, que s'ocupa del bé o del benestar d'altri. Interpretada l'esportivitat com una forma d'altruïsm, encara que sotmesa a unes regles imparcials que governen el joc, proporciona alhora un impuls moral per a anar més enllà del mateix joc (Gutiérrez, 1994, 1995).

De la seva banda, Vallerand i Losier (1994) ressalten que en el terreny de l'esportivitat cal fer una clara distinció entre tres elements clau: les orientacions de l'esportivitat, el desenvolupament de les orientacions de l'esportivitat, i la manifestació del comportament amb esportivitat. El primer fa referència a les autopercepcions i les estructures interioritzades rellevants per a cadascuna de les dimensions de l'esportivitat, igual com la propensió a actuar en línia amb cada orientació; el segon, es refereix al procés mitjançant el qual es desenvolupen diverses orientacions cap a l'esportivitat; i finalment, el tercer element fa referència a la manifestació de l'esportivitat en determinats moments de la conducta de la persona. Encara que les orientacions cap a l'esportivitat poden influir sobre l'esportivitat manifesta, aquest no n'és l'únic determinant; hi poden influir d'altres, com ara el context social del moment, o les persones significatives pròximes (professors, pares, entrenadors).

Per tal de determinar els components de l'esportivitat, Vallerand i cols. (1994) van desenvolupar un estudi amb més de mil esportistes de 8 a 18 anys, als quals van preguntar quins aspectes, d'una sèrie, consideraven que corresponien al camp de l'esportivitat. Les respostes dels esportistes van ser agrupades en cinc dimensions: a) aspectes relacionats amb el respecte a les regles i als jutges i àrbitres, b) respecte als oponents, c) compromís personal amb la competició esportiva,

d) respecte vers les convencions socials, i e) una perspectiva negativa de la participació esportiva.

D'aquest treball, també confirmat per altres autors, va derivar la Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale (MSOS), elaborada inicialment per Vallerand, Brière i cols. (1994) i validada per Vallerand i cols. (1997).

Adicionalment, Shields i Bredemeier (1995) destaquen la rellevància que té l'esportivitat per a l'EF, malgrat el poc consens que hi ha pel que fa al seu significat, alhora que indiquen que l'EF pot contribuir a l'orientació vers la tasca en els contextos d'assoliment i també en el desenvolupament de la moral personal, àrees centrals en la presa de perspectives personals. Adverteixen, però, que l'esportivitat requereix que la persona vegi les dimensions morals del context més enllà del simple compliment de les convencions socials; en aquest procés els educadors físics poden ajudar els seus alumnes i esportistes de forma important.

També Meakin (1990) indicava que totes les formes d'esportivitat poden ser potenciades per l'Educació Física (EF), dintre d'allò que considerava com el "desenvolupament del respecte per les persones". Aquest autor defensava que totes les activitats de l'EF poden contribuir al desenvolupament del respecte per les persones, bo i contemplant la cooperació i la preocupació pels altres, i portant a la conclusió d'allò que hom hauria de fer. En l'educació esportiva, els professors i els entrenadors poden ressaltar tant el que s'ha de fer perquè és la cosa correcta, com les actituds que van més enllà i pertanyen a l'ideal de l'esportivitat (generositat, modèstia en la victòria, sensibilitat davant qui han perdut, respecte per l'esperit de les regles).

Deia Horrocks (1980) que, normalment, els educadors físics s'esforcen per implantar l'esperit de l'esportivitat als seus programes, car fan comprendre que una conducta positiva en els jocs i esports és alimentada pel respecte mutu vers el valor i la dignitat

de cada participant. D'aquesta manera, l'esportivitat és facilitada pels educadors físics de l'escola elemental quan animen els alumnes a respectar els torns en el joc o quan utilitzen els equipaments al gimnàs; i l'entrenador de l'escola secundària, quan recorda als membres del grup que és important tractar l'equip visitant amb cortesia i respecte, aspectes molt relacionats amb el raonament i el comportament moral.

A diferència de la cultura americana, en el nostre context educatiu no hi ha tanta relació entre l'EF i l'entrenament esportiu; hom considera aquests dos contextos considerablement distants i amb objectius diferents. Tanmateix, això no significa que en l'EF escolar no es puguin posar les bases per a una filosofia positiva sobre l'esportivitat, tant en el terreny esportiu com en altres àrees de la vida.

Per tal de potenciar la comunicació entre els alumnes d'EF i promoure conductes cooperatives i positives en l'esport, R. Horrocks va proposar tres tipus d'activitats capaces d'emfatitzar la perspectiva cognitiva i social i donar suport a l'increment del raonament moral i la seva relació amb l'esportivitat: a) discussions sobre l'esportivitat (fent servir dilemes esportius, tant hipotètics com reals), b) estratègies d'ensenyament recíproc (com a vehicle per al creixement intel·lectual, social i emocional dels alumnes), basat en les teories de Mosston (1966), c) creació d'un joc (fonamentat en les investigacions de Riley [1977], en les quals es va observar que els nens, quan dissenyen els seus jocs, estableixen regles senzilles, amb una estructura formal reduïda, i amb poca presència de la competició interpersonal).

També Paap i Prisztoka (1995) consideren que la inculcació de l'esportivitat és responsabilitat de l'escola primària i secundària, per fer-ho és important que el professorat tingui prou experiència en aquest àmbit, de manera que pugui educar moralment l'alumnat durant les classes d'EF i esports. D'altra banda,

destaquen la necessitat d'una política educativa destinada a la transmissió de l'ètica esportiva.

Pròxims al nostre context, Gutiérrez i Vivó (2005) van utilitzar un programa per al desenvolupament del raonament moral a les classes d'educació física, i van obtenir resultats relativament satisfactoris. No obstant això, el desenvolupament de l'esportivitat, o d'aspectes relacionats amb l'ètica i la moral en el terreny físicoesportiu, encara necessita d'una major quantitat d'investigació i d'implantació de programes pràctics en els contextos educatius per veure fins a quin punt són transferibles a l'entrenament esportiu i a la competició.

Coincidim amb Vallerand, Deshaies i cols. (1997) quan exposen que encara se sap molt poc sobre el rol del context social com a determinant de la conducta relacionada amb l'esportivitat. Per tot plegat, a partir del que ja hem comentat, els objectius plantejats en aquest treball han estat:

- Conèixer les Orientacions cap a l'Esportivitat d'una mostra d'alumnes d'EF, per a buscar possibles connexions entre el context de l'EF escolar i el terreny esportiu educatiu.
- Analitzar les diferències en Orientacions cap a l'Esportivitat dels alumnes, en funció del gènere, el nivell d'estudis, la pràctica esportiva, i les experiències a les classes d'EF.

Mètode

Participants

Han participat 910 estudiants d'edats entre 13 i 16 anys, 422 barons (46,4 %) i 488 dones (53,6 %), procedents de centres públics i concertats de la Comunitat Valenciana, alumnes habituals de les classes d'EF, escolaritzats en els cursos de 1r a 4t d'Educació Secundària Obligatoria (ESO). El mostratge

va ser de tipus incidental, a través de col·laboradors, al final del curs escolar 2005. Tots els alumnes i professors participants ho van fer un cop donat el consentiment, havent estat informats prèviament dels objectius de la investigació.

Instruments

Per a la recollida de les dades hem utilitzat una adaptació espanyola (Gutiérrez, 2003) de l'Escala Multidimensional d'Orientacions cap a l'Esportivitat (Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale - MSOS) de Vallerand i cols. (1997). Aquest instrument consta de 25 ítems, que conformen 5 dimensions (*taula 1*), i demana que els participants responguin a la pregunta: quines de les expressions següents consideres que formen part de l'esportivitat?; han de manifestar el seu grau d'acord o desacord amb ítems com ara "Felicitat un oponent després d'una victòria", "No voler admetre els propis errors", "Respectar l'àrbitre, fins i tot quan s'equivoca". Les respostes s'han de donar en una escala tipus Likert amb 5 alternatives, des de (1) totalment en desacord, fins a (5) totalment d'acord.

Els autors (Vallerand i cols., 1997) justifiquen la validesa de l'MSOS, per haver obtingut els índexs de fiabilitat següents: compromís amb la pràctica esportiva ($\alpha = ,71$), convencions socials ($\alpha = ,86$), respecte a les regles, jutges i àrbitres ($\alpha = ,83$), respecte als oponents ($\alpha = ,78$), i perspectiva negativa ($\alpha = ,54$). Amb les dades aportades per la nostra mostra d'estudi, hem obtingut els coeficients alpha de Cronbach següents: compromís amb la pràctica esportiva ($\alpha = ,76$), convencions socials ($\alpha = ,80$), respecte a les regles, jutges i àrbitres ($\alpha = ,76$), respecte als oponents ($\alpha = ,57$), i perspectiva negativa (antiesportivitat) ($\alpha = ,58$).

Tractament de les dades

A partir de les respostes a l'Escala Multidimensional d'Orientacions Cap a

l'Esportivitat, de Vallerand i cols. (1997), s'ha calculat la fiabilitat de cadascuna de les dimensions, i s'han realitzat, primerament, anàlisis descriptives (mitjana i desviació típica) de cadascun dels ítems que componen l'escala, i posteriorment, anàlisis diferencials (proves *t* i ANOVA's) per tal de detectar les possibles diferències en les orientacions dels alumnes, en funció del gènere (homes, dones), del nivell escolar (cursos 1r a 4t d'ESO), la pràctica esportiva (lleure, competició, no pràctica) i de les experiències viscudes en EF (molt bones-bones, regulars, dolentes-molt dolentes). En les ANOVA's, també s'han realitzat proves *post hoc* mitjançant el test HSD de Tukey i la prova de Games-Howell (quan les variàncies no eren homogènies), per comprovar entre quins grups es donaven les diferències trobades.

Resultats

En aquest apartat, començarem mostrant els resultats de l'anàlisi d'ítems que componen l'MSOS, tot indicant les diferències entre barons i dones, i posteriorment exposarem els resultats de les anàlisis diferencials en Orientacions cap a l'Esportivitat, segons el gènere, el curs, la pràctica esportiva i les experiències en EF.

Resultats de l'anàlisi d'ítems de l'Escala d'Orientacions cap a l'Esportivitat

Tal com podem observar a la *taula 1*, els alumnes que componen la mostra estudiada han manifestat unes Orientacions cap a l'Esportivitat molt positives en general, excepte en els ítems 13 (respectar l'àrbitre fins i tot quan s'equivoca), 14 (rectificar una situació injusta per a l'oponent), 19 (prestar equipament a l'oponent), i 24 (no aprofitar l'avantatge davant d'un oponent lesionat), tots ells amb valoracions positives, però molt properes a 3 en l'escala d'1 a 5.

D'altra banda, es comprova que els

Ítem	\bar{x}_1	S	\bar{x}_2	S	sig.	Contingut de cada ítem i composició de cada factor
I. Compromís amb la pràctica esportiva						
1	4,18	1,05	4,24	0,83	,310	Procurar participar en totes les pràctiques
6	4,30	1,06	4,34	0,92	,574	Aplicar el màxim esforç
11	4,24	1,04	4,34	0,82	,103	Pensar com millorar
16	4,07	1,23	3,85	1,26	,010*	No donar-se per vençut després de cometre un error
21	3,87	1,27	4,00	1,08	,208	Esforçar-se fins i tot quan es tingui la certesa de perdre
II. Convencions socials						
2	3,76	1,39	3,80	1,17	,601	Felicitar un oponent després d'una derrota
7	3,70	1,26	3,61	1,12	,270	Donar la mà a l'entrenador del teu oponent
12	3,95	1,16	4,13	0,97	,015*	Felicitar el teu oponent per haver jugat bé
17	3,87	1,27	4,00	1,08	,105	Felicitar un oponent després d'una victòria
22	3,99	1,21	4,13	0,98	,057	Tant si guanyem o com si perdem, donar-li la mà a un oponent
III. Respecte a les regles, jutges i àrbitres						
3	4,00	1,20	4,23	0,97	,002**	Obeir l'àrbitre
8	3,82	1,27	4,04	0,98	,003**	Respectar les decisions d'altres jutges i àrbitres
13	3,24	1,32	3,17	1,28	,439	Respectar l'àrbitre encara que s'equivoqui
18	4,08	1,11	4,18	0,97	,120	Atenir-se fidelment a totes les regles de l'esport
23	4,19	1,11	4,41	0,89	,001**	Respectar les regles
IV. Respecte als oponents						
4	3,23	1,33	3,09	1,13	,087	Demandar que un oponent desqualificat (per arribar tard) continuï
9	4,08	1,17	4,27	0,91	,006**	Ajudar un oponent després d'una caiguda
14	3,24	1,28	3,40	1,09	,039*	Rectificar una situació injusta per a l'oponent
19	3,16	1,38	3,27	1,19	,171	Prestar equipament a l'oponent
24	3,18	1,46	3,39	1,23	,017*	No aprofitar l'avantatge davant d'un oponent lesionat
V. Perspectiva negativa (antiesportivitat)						
5	2,40	1,39	2,12	1,27	,002**	No voler admetre els propis errors
10	3,38	1,39	3,18	1,33	,000***	Competir per les recompenses (per exemple, els trofeus)
15	2,70	1,36	2,41	1,17	,001**	Posar excuses pel mal joc
20	2,48	1,41	2,35	1,18	,133	Criticar les instruccions de l'entrenador
25	2,77	1,42	2,49	1,26	,002**	Enfuriar-se per cometre un error

\bar{x}_1 = mitjana dels varons; \bar{x}_2 = mitjana de les dones; * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Taula 1

Anàlisi d'ítems de l'Escala d'Orientacions cap a l'Esportivitat, mitjana (x), desviació típica (S) i significació estadística de les proves t per a barons i dones.

barons es mostren més persistents que les dones (no donar-se per vençut després de cometre un error), mentre que les dones puntuen més elevat que els barons en ítems com "felicitar un oponent per haver jugat bé", "obeir i respectar les decisions de jutges i àrbitres", "respectar les regles", "ajudar un oponent després d'una caiguda", "rectificar una situació injusta per a l'oponent" i "no aprofitar l'avantatge davant d'un oponent lesionat". Quant a

la perspectiva negativa, són els barons els qui més la justifiquen en ítems com "no voler admetre els propis errors", "competir per les recompenses", "posar excuses pel mal joc", o "enfuriar-se per cometre un error".

Diferències en les orientacions cap a l'esportivitat

Les anàlisis per a determinar les Orientacions cap a l'Esportivitat dels diferents grups en funció de les variables gènere,

pràctica esportiva i experiències en EF, han estat realitzades tenint en compte les puntuacions obtingudes en cadascun dels cinc factors o dimensions que componen l'MSOS.

Com indica la *taula 2*, els barons estan menys orientats cap a l'esportivitat que no pas les dones, vist que valoren menys el respecte als oponents i a les regles, els jutges i els àrbitres, alhora que admeten en més mesura alguns plantejaments considerats antiesportius.

Quan prenem com a variable independent la pràctica esportiva, amb els tres nivells (lleure, competició, no pràctica), trobem diferències significatives en el factor "compromís amb la pràctica" a favor del grup que participa en competició, de la mateixa manera que,

en sentit contrari, també són els esportistes de competició els qui més admeten els aspectes antiesportius (*taula 3*).

La *taula 4a* mostra els resultats de les ANOVA's en Orientacions cap a l'Esportivitat, segons el nivell d'estudis dels alumnes; s'obtenen diferències

estadísticament significatives en tots els factors que componen l'MSOS. Si recorrem a la *taula 4b*, comprovarem que són sempre els alumnes de 1r curs (13 anys d'edat) els que es mostren més orientats cap a l'esportivitat, i els de 3r curs (15 anys) els menys orientats.

Finalment, la *taula 5* ofereix els resultats de les ANOVA's en Orientacions cap a l'Esportivitat, segons les experiències que els alumnes han viscut a les classes d'EF. Hem inclòs aquesta variable perquè considerem el paper que el professor/a d'EF pot exercir en la creació a la classe de climes que afavoreixin o perjudiquin la interpretació de l'esportivitat per part dels alumnes. D'aquesta manera, es comprova que dels cinc factors de l'MSOS, se n'obtenen diferències significatives en quatre; són sempre els alumnes que millors

Factor	Barons	Dones	Nivell significació
Compromís amb la pràctica esportiva	20,99	21,06	,762
Convencions socials	19,27	19,67	,171
Respecte a les regles, jutges i àrbitres	19,32	20,04	,008**
Respecte als oponents	16,88	17,43	,028*
Perspectiva negativa (antiesportivitat)	13,93	12,55	,000***

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Taula 2

Diferències en les Orientacions cap a l'Esportivitat dels alumnes d'EF, en funció del gènere.

Nom dels factors	Lleure	Competició	No pràctica	Nivell significació	Diferències entre grups
Compromís amb la pràctica esportiva	20,99	21,51	20,71	,029*	2-3
Convencions socials	19,42	19,86	19,25	,227	
Respecte a les regles, jutges i àrbitres	19,71	19,50	19,86	,554	
Respecte als oponents	17,24	17,07	17,20	,870	
Perspectiva negativa (antiesportivitat)	12,80	13,74	13,11	,023*	1-2

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Taula 3

Diferències en les Orientacions cap a l'Esportivitat dels alumnes d'EF, en funció de la pràctica esportiva.

Factors	1r	2n	3r	4t	Nivell significació
Compromís amb la pràctica esportiva	21,66	20,87	20,51	21,11	,007**
Convencions socials	20,23	19,22	18,56	20,06	,000***
Respecte a les regles, jutges i àrbitres	20,69	19,72	18,57	19,94	,000***
Respecte als oponents	17,95	17,18	16,37	17,25	,000***
Perspectiva negativa (antiesportivitat)	12,53	13,46	13,73	12,96	,006**

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

Taula 4a

Diferències en les Orientacions cap a l'Esportivitat dels alumnes d'EF, segons el nivell d'estudis (curs).

Factors	1-2	1-3	1-4	2-3	2-4	3-4
Compromís amb la pràctica esportiva		*				
Convencions socials		*				*
Respecte a les regles, jutges i àrbitres	*	*		*		*
Respecte als oponents		*				
Perspectiva negativa (antiesportivitat)		*				

* Diferències significatives al nivell de ,05.

◀
Taula 4b

Resultats de les comparances a posteriori entre els diferents grups (cursos), mitjançant les proves HSD de Tukey i Games-Howell.

Nom factor	Bones-Molt bones	Regular	Dolentes-Molt dolentes	Nivell significació	Diferència entre
Compromís amb la pràctica esportiva	21,30	20,19	18,85	,000***	1-2, 1-3
Convencions socials	19,84	18,19	17,10	,000***	1-2, 1-3
Respecte a les regles, jutges i àrbitres	20,00	19,14	16,23	,000***	1-3, 2-3
Respecte als oponents	17,39	16,48	15,58	,001**	1-2, 1-3
Perspectiva negativa (antiesportivitat)	13,28	12,65	13,40	,241	

* $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$

▲
Taula 5

Diferències en les orientacions cap a l'esportivitat, segons les experiències dels alumnes en EF.

experiències i records tenen de l'EF els que més valoren l'esportivitat en els quatre aspectes positius: compromís amb la pràctica esportiva, convencions socials, respecte als oponents, i respecte a les regles, jutges i àrbitres. Tanmateix, no hi ha diferències entre els tres grups en la perspectiva negativa de l'esportivitat.

Discussió i conclusions

En aquest treball han estat analitzades les Orientacions cap a l'Esportivitat d'una mostra d'alumnes de 1r a 4t curs d'Educació Secundària Obligatòria (ESO), de 13 a 16 anys d'edat, amb dades obtingudes a partir de l'Escala Multidimensional d'Orientacions cap a l'Esportivitat (MSOS) de Vallerand i cols. (1997).

Dels resultats obtinguts aquí es pot concloure que els alumnes presenten una orientació cap a l'esportivitat menor que no pas les alumnes, de la

mateixa manera que admeten, en més gran mesura que no pas les noies, alguns comportaments antiesportius en favor d'un millor resultat. D'altra banda, són els alumnes més joves els que manifesten una major orientació cap a l'esportivitat, al contrari que els més grans. Prenent en consideració la pràctica esportiva, els alumnes que participen en competicions són els que més admeten la perspectiva negativa de l'esportivitat, davant dels que no practiquen o ho fan en la modalitat de lleure. Una vegada més, es confirma que la pressió per la competició origina, sovint, una filosofia relativament en contra dels principis esportius educatius, per la qual cosa constitueix un aspecte que han de tenir molt en compte els professors i entrenadors. No som tan radicals com per a manifestar que la competició ha d'ésser eradicada, però sí que cal evitar els elements negatius dels quals de vegades va acompanyada.

També cal assenyalar la importància

de les experiències viscudes pels alumnes. En aquest sentit, l'EF, quan aporta experiències positives als alumnes, sembla afavorir l'adopció d'una orientació cap a l'esportivitat més positiva. A més a més, si com hem vist en altres treballs (Aicinena, 1991; Gutiérrez, 2003; Luke i Cope, 1994; Rudd i Stoll, 1998; Ryan i cols., 2003; Siedentop, 2000), les experiències dels alumnes en EF poden dependre tant dels continguts del programa com del professor/a que els imparteix, aquest ha de ser un aspecte a considerar, atesa la transcendència que pot suposar, no solament per al context més immediat de l'aula o el gimnàs, sinó també per a altres àrees de la vida, com és el cas de la pràctica esportiva.

Finalment, es pot comprovar que la literatura especialitzada amb prou feines aporta connexions entre l'EF i l'esportivitat, si no és en sentit teòric, i és el context esportiu el que apareix com a únic referent en els treballs desenvolupats

per aclarir el funcionament d'aquest tòpic, tal vegada perquè en els contextos educatius angloamericans s'inclouen els esports com a part de l'EF, o tal vegada per falta de consideració d'allò que l'EF pot aportar en la generació d'orientacions cap a l'esportivitat. En tot cas, cal desenvolupar investigacions que relacionin aquests aspectes, perquè ben segur que hi aportaran vies de benefici mutu.

Referències bibliogràfiques

- Aicinena, S. (1991). The teacher and student attitudes toward physical education. *Physical Educator* (48), 28-32.
- Arnold, P. (1991). *Educación física, movimiento y curriculum*. Madrid: Morata.
- Arnold, P. (1997). *Sport, ethics and education*. London: Cassell.
- Gutiérrez, M. (1994). Desarrollo y transmisión de valores sociales y personales en educación física y deportes. *VI Premios Unisport Andalucía de Investigación Deportiva*. Málaga.
- Gutiérrez, M. (1995). *Valores sociales y deporte. La actividad física y el deporte como transmisores de valores sociales y personales*. Madrid: Gymnos.
- Gutiérrez, M. (2003). *Manual sobre valores en la educación física y el deporte*. Barcelona: Paidós.
- Gutiérrez, M. i Vivó, P. (2005). Enseñando razonamiento moral en las clases de educación física escolar. *Motricidad. European Journal of Human Movement* (14), 1-22.
- Horrocks, R. (1980). Sportsmanship moral reasoning. *The Physical Educator* (37), 208-212.
- Luke, M.D. i Cope, L.D. (1994). Student attitudes toward teacher behavior and program content in school physical education. *Physical Educator* (51), 2, 57-66.
- Martens, R. (1982). Kids sports: A den of iniquity or land of promise. A.R.A. Magill, M.J. Ash i F.L. Smoll (eds.), *Children in sport* (pàgs. 204-218). Champaign, IL.: Human Kinetics.
- Meakin, D.C. (1990). How Physical Education can contribute to personal and social education. *Physical Education Review* (2), 108-119.
- Mosston, M. (1966). *Teaching physical education*. Columbus, Ohio: Merrill Publishing Co.
- Paap, G. i Prisztoka, G. (1995) Sportsmanship as an ethical value. *International Review for the Sociology of Sport* (30), 375-389.
- Riley, M. (1977). Teaching original games. *Journal of Physical Education and Recreation* (48), núm. 7, set.
- Rudd, A. i Stoll, S.K. (1998). Understanding sportsmanship. *Journal of Health, Physical Education, Recreation and Dance* (69), 9, 38-42.
- Ryan, S., Fleming, D. i Maina, M. (2003). Attitudes of middle school students toward their physical education teachers and classes. *The Physical Educator* (60), 2, 28-42.
- Shields, D. i Bredemeier, B.J. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL.: Human Kinetics.
- Siedentop, D. (2000). *Developing teaching skills in physical education*. Mountain View, CA: Mayfield.
- Vallerand, R.J. i Losier, G.F. (1994) Self-determined motivation and sportsmanship orientations: an assessment of their temporal relationship. *Journal of Sport and Exercise Psychology* (16), 229-245.
- Vallerand, R.J., Brière, N.M. i Provencher, P. (1994). *On the development and validation of the Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale (MSOS)*. Unpublished manuscript, Université du Québec à Montréal.
- Vallerand, R.J., Brière, N.M., Blanchard, C. i Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology* (19), 197-206.
- Vallerand, R.J., Deshaies, P., Cuerrier, J.P., Brière, N.M. i Pelletier, L.G. (1994). *Toward a multidimensional definition of sportsmanship*. Unpublished manuscript, Université du Québec à Montréal.
- Vallerand, R.J., Deshaies, P. i Cuerrier, J.P. (1997) On the effects of the social context on behavioral intentions of sportsmanship. *International Journal of Sport Psychology* (28), 126-140.
- Weinberg, R.S. i Gould, D. (1996). *Fundamentos de psicología del deporte y el ejercicio físico*. Barcelona: Ariel.